

Конституційне право

УДК 342.72

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15465306>

**Правова регламентація статусу засобів масової інформації (мас-медіа)
у контексті забезпечення інформаційної безпеки**

Калиновський Богдан Валерійович

професор спеціальної кафедри № 1 Інституту Управління державної охорони
України Київського національного університету імені Тараса Шевченка,

доктор юридичних наук, професор,
01033, вул. Петра Болбочана, 8, Київ,

kalinbogdan@ukr.net,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9654-0201>

Павлов Дмитро Миколайович

заступник начальника Інституту Управління державної охорони України
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,

доктор юридичних наук, професор,
01033, вул. Петра Болбочана, 8, Київ,

PavlovDN@ua.fm,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4586-6399>

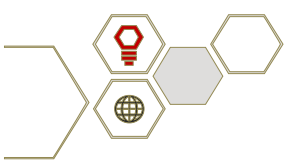
Удовик Микола Станіславович

начальник Інституту Управління державної охорони України Київського
національного університету імені Тараса Шевченка,

кандидат юридичних наук, доцент,
01033, вул. Петра Болбочана, 8, Київ,

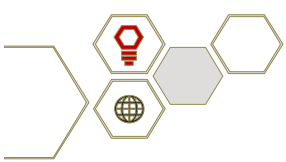
7389760@ukr.net,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2150-4406>

Прийнято: 09.05.2025 | Опубліковано: 19.05.2025

***Анотація.** Питання правового закріплення статусу засобів масової інформації (мас-медіа) саме у контексті забезпечення інформаційної безпеки в Україні мають визначальне значення для розбудови української національної держави. Здійснення наукового пошуку в питанні правової регламентації статусу засобів масової інформації (мас-медіа) у контексті забезпечення інформаційної безпеки в Україні та світі є доцільним і пріоритетним на сучасному етапі боротьби за Українську державність. У статті виділяються найбільш спірні питання юридичного закріплення статусу ЗМІ (мас-медіа) у контексті забезпечення інформаційної безпеки, а саме: визначення і закріплення структури ЗМІ (мас-медіа), окреслення сучасних ознак ЗМІ (мас-медіа), встановлення правосуб'єктності й закріплення прав і обов'язків ЗМІ (мас-медіа), виділення гарантій правового статусу ЗМІ (мас-медіа) і визначення їх дієвості, розкриття алгоритмів накладання санкцій та особливості притягнення до відповідальності ЗМІ (мас-медіа). Метою наукової статті є встановлення спірних і проблемних питань правової регламентації статусу засобів масової інформації (мас-медіа) у контексті забезпечення інформаційної безпеки Української держави та опанування апробованого досвіду країн світу в частині правових основ функціонування мас-медіа. Обґрунтовано доцільність розробки і прийняття «Інформаційного кодексу України» як інструменту регулювання інформаційної сфери в Україні. Доведено, що інформаційний блок не може бути автономним у правовому регулюванні, однак потребує стійкого, стабільного розвитку і гарантій забезпечення вільного функціонування, що і вимагає створення відповідного правового простору. Резюмовано, що численні рекомендації міжнародних інституцій зводяться до нового розуміння і відповідно закріплення правового статусу ЗМІ (мас-медіа) у контексті свободи слова, вираження поглядів, пошук, передача й отримання інформації є незамінними для демократичних процесів та, безумовно, однією з*

найважливіших передумов забезпечення інших прав і свобод людини, реального втілення принципу поділу влади, народовладдя, державотворення.

***Ключові слова:** правовий статус, регламентація, мас-медіа, засоби масової інформації, світовий досвід, національна безпека, інформаційна безпека.*

Legal regulation of the status of the mass media in the context of ensuring information security

Kalynovskyi Bohdan

Professor of Special Department No. 1 of the Institute of the State Security

Directorate of Ukraine, Taras Shevchenko National University of Kyiv,

Doctor of Law, Professor,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9654-0201>

Pavlov Dmytro

Deputy chief of Institute of the State Guard of Ukraine Taras Shevchenko National

University of Kyiv, Doctor of Law, Professor,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4586-6399>

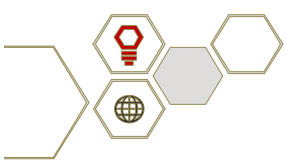
Udovyk Mykola

Head Institute of the State Guard of Ukraine Taras Shevchenko National University

of Kyiv, Candidate of Law, Docent,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2150-4406>

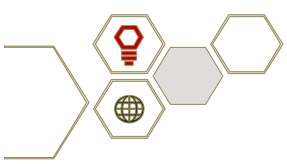
***Annotation.** The issues of legally establishing the status of the mass media, precisely in the context of ensuring information security in Ukraine, are of decisive importance for the development of the Ukrainian national state. Conducting scientific research on the issue of legal regulation of the status of the mass media in the context of ensuring information security in Ukraine and the world is appropriate and a priority at the current stage of the struggle for Ukrainian statehood. The article highlights the*

most controversial issues of legally establishing the status of the media (mass media) in the context of ensuring information security, namely: defining and establishing the structure of the media (mass media), outlining the modern features of the media (mass media), establishing legal personality and establishing the rights and obligations of the media (mass media), identifying guarantees of the legal status of the media (mass media) and determining their effectiveness, revealing the algorithms for imposing sanctions and the features of holding the media (mass media) accountable. The purpose of the scientific article is to establish controversial and problematic issues of legal regulation of the status of the mass media in the context of ensuring the information security of the Ukrainian state and mastering the proven experience of countries around the world in terms of the legal foundations of the functioning of the mass media. The expediency of developing and adopting the "Information Code of Ukraine" as an instrument for regulating the information sphere in Ukraine is substantiated. It is proved that the information block cannot be autonomous in legal regulation, but it requires sustainable, stable development and guarantees of ensuring free functioning, which requires the creation of an appropriate legal space. It is summarized that numerous recommendations of international institutions are reduced to a new understanding and, accordingly, consolidation of the legal status of the mass media in the context of freedom of speech, expression of views, search, transmission and receipt of information are indispensable for democratic processes and, of course, one of the most important prerequisites for ensuring other human rights and freedoms, the real implementation of the principle of separation of powers, democracy, state formation.

Keywords: *legal status, regulation, mass media, means of information, world experience, national security, information security.*

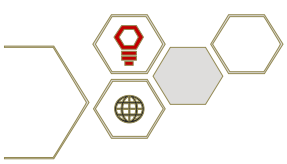
Постановка проблеми. Питання правового закріплення статусу засобів масової інформації (мас-медіа) саме у контексті забезпечення інформаційної безпеки в Україні мають визначальне значення для розбудови української національної держави. Сучасний світовий досвід доводить складність саме

правового регулювання статусу медіа. Розвиток сучасних технологій значною мірою впливає на прагматичне та дієве законодавче закріплення базових елементів правового статусу медіа. Світовою практикою визнано, що засоби масової інформації є фундаментальною основою розвинутого громадянського суспільства. Більшість держав здійснюють цілеспрямовані заходи правової регламентації відносин у сфері мас-медіа із закріпленням їх видів, завдань і гарантій діяльності. Враховуючи, що у національному й міжнародному законодавстві категорії «засоби масової інформації» та «мас-медіа» використовуються для врегулювання однотипних відносин, у цій статті ми будемо вживати їх в межах одного синонімічного ряду, не акцентуючи уваги на певних відмінностях.

Актуальність окресленої проблеми зумовлена також вагомою роллю мас-медіа у забезпеченні інформаційних прав людини і громадянина, утвердженні державного та національного суверенітету Української держави, відродженні, примноженні й розповсюдженні її культурних надбань. Цивілізований світ визнав, що володіння інформацією є важливим ресурсом розвитку, адже лише знання і розуміння цінностей формує потребу в громадянському суспільстві та правовій державі. Відтак здійснення наукового пошуку в питанні правової регламентації статусу засобів масової інформації у контексті забезпечення інформаційної безпеки є доцільним і пріоритетним на сучасному етапі боротьби за Українську державність.

Незважаючи на прийняття Закону України «Про медіа» [18] та низки інших нормативно-правових актів, які регулюють діяльність мас-медіа, слід визнати існування спірних і неврегульованих питань статусу мас-медіа. Загострилося питання функціонування медіа з моменту запровадження в Україні правового режиму воєнного стану 24 лютого 2022 року. Відповідно до п. 31 ч. 1 ст. 85 Конституції України, Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [19] Верховна Рада України постановила затвердити Указ Президента України від 15 квітня 2025 року № 235/2025 «Про продовження строку дії

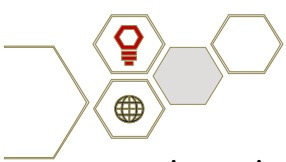

воєнного стану в Україні» [20] з 05 години 30 хвилин 9 травня 2025 року строком на 90 діб.

Триваюча багаторічна війна рф проти України вимагає розробки і прийняття обґрунтованих і реалістичних нових стратегічних документів, спрямованих на визначення викликів і загроз, цілей і завдань, із протидії відповідним викликам та загрозам у сфері забезпечення державного суверенітету й національної безпеки, включаючи і питання інформаційної безпеки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вітчизняна правнича наука приділяє недостатньо уваги питанням інформаційної безпеки, зокрема правовому статусу мас-медіа. В Україні окремі наукові праці вчених-правників створюють певне наукове підґрунтя для підготовки цієї публікації (І. Бойчук [1], С. Бурлаков [2], В. Віткова [3], В. Войчук [4], О. Каплій [6], Костирєв [9], Г. Красноступ [10], Н. Кушакової [11], І. Людвиг [12], О. Макеева [13], Н. Мороз [14], О. Нестеренко [15], О. Ніцевич [16], А. Пазюк [17], В. Сердюк-Буз [23], Т. Слінько [24], Т. Терехова [25], О. Харенко [26], М. Чалабієва [28; 29] та ін.). Осмислюючи наявні ризики інформаційної безпеки в Україні та недоліки правового регулювання статусу засобів масової інформації (мас-медіа), вважаємо за необхідне комплексно вивчити реальний стан справ і сформулювати законодавчі пропозиції та практичні рекомендації удосконалення статусу мас-медіа на основі наявного вітчизняного досвіду та світової практики.

Методологічну основу наукової публікації становить система наукових методів, які дали змогу забезпечити оптимальне виконання поставлених завдань. Нами використано загальнонауковий діалектичний метод, який надав можливість розкрити теоретичні й практичні проблеми правового статусу мас-медіа в Україні; методи узагальнення та групування слугували підґрунтям для вивчення проблем правової регламентації статусу мас-медіа в Україні та країнах світу; аксіологічний та формально-догматичний методи сприяли виокремленню та розкриттю значення елементів правового статусу ЗМІ (мас-медіа); порівняльно-правовий метод дозволив охарактеризувати складові елементи правового статусу ЗМІ – правосуб'єктність, повноваження, гарантії та

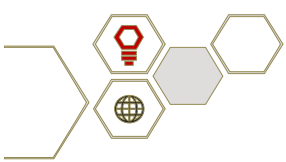

відповідальність; метод прогнозування надав можливість обґрунтувати пропозиції та сформулювати рекомендації щодо утвердження правового статусу ЗМІ.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В науковій статті основна увага сконцентована на виробленні практичних рішень, які сприятимуть демократичному розвитку інститутів громадянського суспільства, включаючи насамперед мас-медіа. Українське суспільство перебуває у стані війни, що спонукає до непопулярних рішень у сфері національної безпеки, які можуть обмежувати права і свободи людини і громадянина, включаючи права суб'єктів інформаційної політики. Віддаючи належне науковим здобуткам українських вчених, питання інформаційної безпеки та правового статусу ЗМІ в Україні потребує ґрунтовного дослідження на сучасному етапі становлення громадянського суспільства і правової держави. У статті нами виділено найбільш спірні питання юридичного закріплення статусу ЗМІ в контексті забезпечення інформаційної безпеки, а саме: визначення і закріплення структури ЗМІ (мас-медіа), окреслення сучасних ознак ЗМІ (мас-медіа), встановлення правосуб'єктності й закріплення прав і обов'язків ЗМІ, виділення гарантій правового статусу ЗМІ та визначення їх дієвості, розкриття алгоритмів накладання санкцій та особливості притягнення до відповідальності ЗМІ (мас-медіа).

Формування цілей статті (постановка завдань). Метою наукової статті є встановлення спірних і проблемних питань правової регламентації статусу засобів масової інформації (мас-медіа) у контексті забезпечення інформаційної безпеки Української держави та опанування апробованого досвіду країн світу в частині правових основ функціонування мас-медіа.

Для досягнення окресленої мети слід реалізувати конкретні завдання: 1) встановити рівень наукового дослідження та сучасний стан правової регламентації статусу ЗМІ (мас-медіа) в Україні; 2) окреслити наявні проблеми юридичного закріплення та практичного втілення елементів правового статусу ЗМІ (мас-медіа) в контексті забезпечення інформаційної безпеки; 3) розробити

пропозиції щодо удосконалення безпекової складової механізму реалізації правового статусу медіа в Україні на основі визнаних міжнародних стандартів та досвіду країн світу.

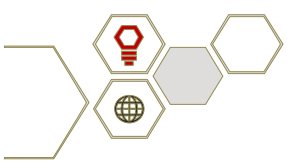
Виклад основного матеріалу дослідження. Комплекс питань становлення та розвитку статусу ЗМІ (мас-медіа) завжди викликав науковий інтерес. У сучасному світі не піддається сумніву точка зору, що інформаційна безпека є важливою складовою національної безпеки. Ця теза обумовлена стрімким технологічним розвитком, процесами глобалізації, розвитком сучасних інформаційних технологій, що, крім іншого, потребує удосконалення правового регулювання статусу засобів масової інформації.

Медіа володіють потенціалом поширення цінностей, програмних положень, ідей, суспільно значущої інформації. Саме мас-медіа через технологічний процес (через друковані видання, радіо-, теле-, відеопрограми, документальні кадри й відповідні програми, інші форми) породжують дію соціальних почуттів і здійснюють виховну діяльність.

Окремим питанням є визначення місця медіа у процесі реалізації конституційних прав і свобод людини і громадянина. Так, Конституція України від 28 червня 1996 року закріплює право кожного вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір (ст. 34) [8].

Концентруючи увагу на обраному предметі наукової статті, відстоюємо думку, що при дослідженні питань правового статусу засобів масової інформації доречно акцентувати на взаємопов'язаних аспектах: перший – стан доктринального дослідження обраної теми, а другий – сучасне міжнародне і конституційно-правове регулювання засобів масової інформації.

Світ перебуває на етапі цивілізаційного розвитку, коли питання інформаційної політики трансформувалися й відіграють значний вплив на зміну суспільних процесів та права. Дослідниця Н. Мороз окреслила роль медіа у процесі формування національного громадянського суспільства і наголосила, що повноцінне функціонування демократичної, правової, соціально орієнтованої

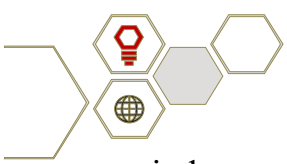

держави неможливе без обміну інформацією, яку збирають, опрацьовують і доносять до громадян засоби масової інформації. Мас-медіа також здійснюють інтерпретацію, аналіз та оцінку як законодавства, так і правових відносин, політичних явищ, подій і конфліктів. Медіа таким чином впливають на формування поглядів людей, громадської думки, яка є визначальним елементом демократичної системи [14, с. 210].

В розвиток позиції Н. Мороз доцільно навести думку І. Бойчук, що ЗМІ як соціальний інститут, наділений власними ресурсами впливу на політичні процеси, і як інструмент формування та маніпуляції свідомістю громадян України, переслідують неоднозначні, а інколи й протилежні за своєю сутністю політичні цілі [1, с. 154]. Медіа також здійснюють контрольну діяльність за органами публічної влади, а тому вимагають належного забезпечення гарантій незалежності та неупередженого підходу до висвітлення діяльності владних інституцій.

На сучасному етапі розвитку Української держави важливим питанням є визначення і закріплення ролі медіа у розвитку національної інформаційної політики, при цьому вчені С. Бурлаков та О. Макеєва наголошують на необхідності розвитку державної інформаційної політики щодо медіа і забезпечення інформаційної безпеки в Україні [2, с. 49–50; 13, с. 34]. Відстоюємо позицію, що при розробці нових безпекових стратегій та інших актів законодавства недопустимо посягання держави на свободу слова, думки, обмеження незалежності мас-медіа чи тотальне розповсюдження потрібної державі політичної ідеології. Головним завданням сьогодення є необхідність спільного вироблення концептуальних основ розвитку та захисту інформаційної сфери України за участі медіа.

Динамічно розвиваються наукові технології, що зумовлює і зміну змісту категорії ЗМІ (мас-медіа). На світовому рівні визнано, що медіа є базовим інститутом громадянського суспільства і складається з преси, радіо, телебачення, глобальної мережі Інтернет та інших незалежних від держави суб'єктів, які мають право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати

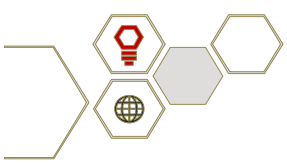

інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір, з метою висвітлення актуальних проблем суспільного життя та забезпечують громадський контроль за діяльністю органів публічної влади та їх посадових осіб [12, с. 25–29].

Важливий науковий напрям досліджено вченою М. Чалабієвою, яка розкрила конституційно-правовий статус електронних засобів масової інформації в Україні, виокремила елементи системи електронних засобів масової інформації – теле-, радіо- та Інтернет-медіа. Також наведено аргументи віднесення соціальних мереж за загальними ознаками до електронних засобів масової інформації, зокрема, до Інтернет-ЗМІ [28].

Дослідниця Н. Кушакова захистила дисертацію на тему «Конституційне право на інформацію в Україні (порівняльний аналіз)», в якій констатує, що тільки в конституціях, прийнятих починаючи з другої половини ХХ ст., передбачено право людини на інформацію. Здебільшого вчені та практики трактують його як політичне право, пов'язане з можливістю громадян знати про політичні інститути й процеси, їх функціонування у власній державі та світі. Погоджуємося з думкою авторки, що на сучасному етапі розвитку суспільства є потреба ревізії, чи перегляду, права на інформацію в контексті конституційного права, яке особа набуває не в результаті дарування його державою, чи державою і суспільством, а яке є її природним правом. Право на інформацію є запорукою вільного отримання інформації, її індивідуальної обробки та передавання [11].

Виділяють такі рівні правового статусу медіа: міжнародний універсальний, міжнародний регіональний та національний. Так, на універсальному рівні закріплено положення ст. 19 Загальної декларації прав людини від 10 грудня 1948 року: «Кожна людина має право на свободу переконань і на вільне вираження їх; це право включає свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань і свободу шукати, одержувати й поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів» [5]. На регіональному прийнято Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року, яка гарантує свободу вираження поглядів. Це право

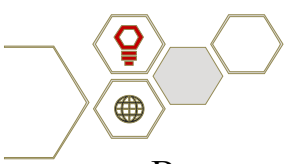

включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів (ст. 10) [7].

Важливим для України вбачаємо положення рекомендації Комітету міністрів Ради Європи № R (99) 1 «Про заходи щодо стимулювання плюралізму в засобах масової інформації», де йдеться про те, що держави-члени мають шукати способів забезпечення того, щоб достатня кількість джерел інформації була до послуг органів преси задля їхнього плюралістичного наповнення. Також у цьому документі передбачені заходи щодо підтримки процесів створення, виробництва і поширення аудіовізуальної та інших видів інформації, що є значним внеском до плюралізму в ЗМІ, також мають бути розглянуті державами-членами з метою сприяння утворенню нових медіа-органів або надання допомоги тим із них, які стикаються з труднощами чи зобов'язані адаптуватися до структурних або ж технічних змін [22].

Доцільно зауважити, що саме через медіа можна як здійснювати підбурювання до війни й захоплення територій, пропагувати расизм та сепаратизм, так і сприяти миру і безпеці. На міжнародному рівні прийнято норми, що забороняють або обмежують розповсюдження певної інформації про пропаганду війни та мілітаризму. На медіа також покладаються певні обмеження, вони повинні утримуватися від поширення порушення ненависті та іншого контенту, який закликає до насильства або дискримінації за якоюсь ознакою. Міжнародні норми мають на меті сприяти зміцненню миру і міжнародного співробітництва, утвердженню прав і свобод людини та економічного порядку.

В розрізі інтеграції України до ЄС важливо проаналізувати ст. 11 «Свобода вираження поглядів та свобода інформації» Хартії основних прав Європейського Союзу від 7 грудня 2000 року, яка закріплює, що кожна людина має право на вираження своїх поглядів. Зазначене право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, отримувати й розповсюджувати інформацію та ідеї без будь-якого втручання державних органів і незалежно від державних кордонів.

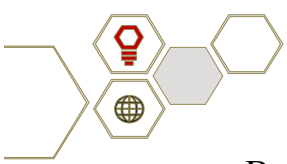

Важливо зауважити про необхідність дотримання свободи та плюралізму засобів масової інформації [27].

Численні рекомендації міжнародних інституцій зводяться до нового розуміння і – відповідно – закріплення правового статусу ЗМІ в контексті свободи слова: вираження поглядів, пошук, передача й отримання інформації є незамінними для демократичних процесів та, безумовно, однією з найважливіших передумов забезпечення інших прав і свобод людини, реального втілення принципу поділу влади, народовладдя, державотворення.

Підсумовуючи розкриття міжнародної регламентації правового статусу ЗМІ, можемо зробити висновок, що міжнародно-правові акти в даній сфері слугують стандартом у формуванні й розвитку національного законодавства, і відповідно мають бути визначені державою методи та засоби імплементації міжнародних зобов'язань.

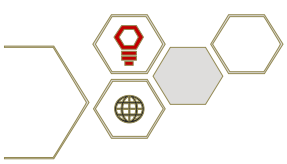
З часу проголошення незалежності України на законодавчому рівні триває робота врегулювання питань інформаційної безпеки та закріплення статусу ЗМІ. Складність вказаного процесу пояснюється широким спектром суспільних відносин у цій сфері. Серед основних законодавчих актів видається можливим виділити такі: «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 року; «Про авторське право і суміжні права» в редакції від 1 грудня 2022 року; «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» від 16 грудня 2020 року; «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста» від 13 грудня 2022 року; «Про електронні комунікації» від 16 грудня 2020 року; «Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів)» від 23 вересня 2021 року; «Про Національну програму інформатизації» в редакції від 1 грудня 2022 року; «Про електронні комунікації» від 16 грудня 2020 року; «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25 квітня 2019 року; «Про кінематографію» від 13 січня 1998 року; «Про суспільні медіа України» від 31 березня 2023 року та інші.

Верховна Рада України після тривалого підготовчого процесу прийняла Закон України «Про медіа» від 13 грудня 2022 року, який став основним документом у сфері суспільних медійних відносин. Досі тривають дискусії щодо зміни й удосконалення статусу ЗМІ (мас-медіа) в Україні, що обумовлено тривалою дією воєнного стану, технічним прогресом, соціокультурною трансформацією та складними інтеграційними процесами.

Особливе місце серед нормативних актів, що визначають статус ЗМІ, займає Стратегія інформаційної безпеки від 15 жовтня 2021 року, яка є важливою складовою частиною забезпечення національної безпеки України. В межах забезпечення інформаційної безпеки визначено ряд стратегічних цілей. Зокрема: протидія дезінформації та інформаційним операціям, насамперед держави-агресора, спрямованим, серед іншого, на ліквідацію незалежності України...; забезпечення всебічного розвитку української культури та утвердження української громадянської ідентичності; підвищення рівня медіакультури та медіаграмотності суспільства; забезпечення дотримання прав особи на збирання, зберігання, використання та поширення інформації, свободу вираження своїх поглядів і переконань, захист приватного життя, доступ до об'єктивної та достовірної інформації, а також забезпечення захисту прав журналістів, гарантування їх безпеки під час виконання професійних обов'язків, протидія поширенню незаконного контенту; інформаційна реінтеграція громадян України...; створення ефективної системи стратегічних комунікацій, ... утвердження позитивного іміджу України, інформаційне сприяння просуванню інтересів держави у світі; розвиток інформаційного суспільства та підвищення рівня культури діалогу [21].

Слід визнати той факт, що положення Стратегії інформаційної безпеки має низку недоліків, які мають бути виправлені. Для цього пропонуємо розробити й ухвалити нову стратегію інформаційної безпеки, яка має врахувати сучасні виклики та загрози, зокрема, більш чітко прописати права та обов'язки ЗМІ в особливий період, включаючи воєнний стан та надзвичайний стан, також є проблеми щодо гарантій діяльності журналістів. Необхідно створити

передумови реального забезпечення додержання професійних стандартів діяльності журналістів, включаючи й питання взаємодії із власниками медіа. ЗМІ (мас-медіа) мають перетворитися на потужний довгостроковий запобіжник будь-яким новим спробам інформаційного або будь-якого іншого втручання в національні інтереси з боку країни-агресора, її союзників та сателітів.

Також необхідно законодавчо закріпити нові підходи щодо взаємодії ЗМІ (мас-медіа) з органами публічної влади та посадовими особами, в обов'язковому порядку має бути представлена альтернативна думка, носіями якої є переважно опозиційні політичні сили. На порядку денному стоїть питання впровадження науково обґрунтованих, ефективних та апробованих форм і методів взаємодії органів державної влади й місцевого самоврядування та мас-медіа для підвищення рівня ефективності інформування суспільства, реального здійснення принципу відкритості та публічності влади, її служіння інтересам громадян України, що зрештою забезпечить демократизацію державного управління.

Висновки. Враховуючи постійні зміни законодавства і складність професійної нормотворчої термінології, вбачається за доцільне запровадити підтримані державою медіа, які сприятимуть доступному донесенню зацікавленим суб'єктам розуміння та алгоритму реалізації положень законодавства. Також слід здійснити заходи щодо реального втілення у медіа функцій зміцнення демократичних цінностей та правової комунікації, а саме правоосвітньої, комунікативної, попереджувальної, правосоціалізаційної, прогностичної та інших.

Беручи до уваги той факт, що інформаційна сфера є визначальною складовою сучасного суспільного устрою та його прогресивного розвитку, а також розпорошеність нормативної регламентації статусу світових і вітчизняних медіа, обґрунтовуємо доцільність розробки та прийняття «Інформаційного кодексу України» як інструмента регулювання інформаційної сфери в Україні.

Дослідження суспільно-державних зв'язків доводить, що інформаційний блок не може бути автономним у правовому регулюванні, однак потребує

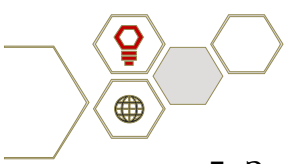

стійкого, стабільного розвитку і гарантій забезпечення вільного функціонування, що і вимагає створення відповідного правового простору.

Запропоновано на законодавчому рівні закріпити нові підходи щодо взаємодії ЗМІ (мас-медіа) з органами публічної влади та посадовими особами, при цьому має бути представлена альтернативна думка, носіями якої є переважно опозиційні політичні сили і громадські діячі. Доведено пропозицію впровадження науково обґрунтованих, ефективних та апробованих форм і методів взаємодії органів державної влади й місцевого самоврядування та мас-медіа для підвищення рівня ефективності інформування суспільства, реального здійснення принципу відкритості й публічності влади, її служіння інтересам громадян України. Водночас має бути забезпечена реальна кореляція правової регламентації діяльності ЗМІ з національними інтересами, забезпечено дотримання інформаційної безпеки.

Список використаних джерел

1. Бойчук І. В. Засоби масової інформації як інститут громадянського суспільства в Україні (на прикладі західних областей): монографія. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2016. 172 с.
2. Бурлаков С. В. Роль засобів масової інформації у розвитку національної інформаційної політики. *Юридична наука*. 2020. № (7 (109)). С. 45–51. DOI: doi.org/10.32844/10.32844/2222-5374-2020-109-7.06
3. Віткова В. С., Чупрова К. О. До питання конституційно-правового регулювання статусу засобів масової інформації в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 3(24). С. 14-18. URL: http://www.pjv.nuoua.od.ua/v3_2018/6.pdf
4. Войчук В. Роль ЗМІ у демократичному політичному режимі. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом*. Філологія. 2024. № 2. С. 17–21. DOI: doi.org/10.32689/maup.philol.2024.2.2

5. Загальна декларація прав людини : прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

6. Каплій О. В. Конституційно-правові засади організації та діяльності ЗМІ в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2014. 237 с.

7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 4 листопада 1950 року. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

8. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

9. Костирев А. Г. Роль засобів масової інформації в процесі демократичного розвитку суспільства : дис... канд. політ. наук : 23.00.02 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2003. 205 с.

10. Красноступ Г. М. Правове регулювання професійної діяльності журналістів та інших медіа-учасників в Україні. *Інформація і право*. 2023. 4(47). С. 72–83. DOI: [doi.org/10.37750/2616-6798.2023.4\(47\).291587](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2023.4(47).291587)

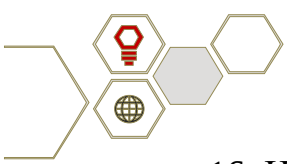
11. Кушакова Н. В. Конституційне право на інформацію в Україні (порівняльний аналіз): автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.02. Київ, 2003. 21 с.

12. Людвик І. В. Засоби масової інформації як інститут громадянського суспільства: конституційно-правові аспекти. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2016. № 4. С. 25-30.

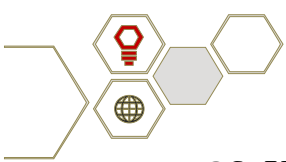
13. Макеєва О. М. Засоби масової інформації як суб'єкти правової комунікації. *Юридичний вісник*. 2019. № 1 (50). С. 30-36.

14. Мороз Н. О. Роль засобів масової інформації у формуванні громадянського суспільства України. *Гуманітарний журнал*. 2012. № 2-3. С. 205-210.

15. Нестеренко О. В. Право на доступ до інформації в Україні: конституційно-правовий аспект: автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.02. Харків, 2008. 21 с.

16. Ніцевич О. В. Адміністративно-правовий статус журналіста в умовах воєнного стану. *Вісник Луганського навчально-наукового інституту імені Е.О. Дідоренка*. 2024. № 1. С. 186–194. DOI: doi.org/10.33766/2786-9156.105.186-194
17. Пазюк А. В. Міжнародно-правове регулювання інформаційної сфери (теоретичні і практичні аспекти) : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.11. Київ, 2016. 38 с.
18. Про медіа : Закон України від 13 грудня 2022 року № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>
19. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
20. Про продовження строку дії воєнного стану в Україні. Указ Президента України від 15 квітня 2025 року № 235/2025 (Указ затверджено Законом № 4356-IX від 16.04.2025). Голос України. 19.04.2025. № 77. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/235/2025#Text>
21. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року «Про Стратегію інформаційної безпеки»: Указ Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text>
22. Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи «Про заходи щодо сприяння плюралізму в ЗМІ» від 19 січня 1999 року N R(99)1. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_095#Text
23. Середюк-Буз В. В. Європейська парадигма обмеження свободи масової інформації. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2011. № 5. С. 104-107.
24. Слінько Т. М. Гарантування свободи слова як елемент сучасного конституціоналізму. *Право України*. 2018. № 4. С. 108–125.
25. Терехова Т. А. Міжнародно-правове регулювання діяльності засобів масової інформації в європейському інформаційному просторі: дис... канд. юрид. наук :12.00.11. Київ, 2017. 241 с.

26. Харенко О. В. Правове регулювання інформаційної діяльності друкованих засобів масової інформації : автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2016. 21 с.

27. Хартія основних прав Європейського Союзу: міжнародний документ від 07 грудня 2000 року. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524#Text

28. Чалабієва М. Р. Конституційно-правовий статус електронних засобів масової інформації: автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.02. Харків, 2019. 18 с.

29. Чалабієва М. Р. Конституційно-правовий статус електронних ЗМІ : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Харків, 2018. 213 с.